

Χάντρες χωρίς την κλωστή σκηνοθετικής σκέψης

> Αριστοφάνους «Εκκλησιάζουσαι» από το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

ΑΝ ΜΕΤΡΗΣΑ καλά τα ονόματα των ηθοποιών, στη νέα παραγωγή του ΘΟΚ παίρνουν μέρος τριάντα δύο άτομα. Τριάντα δύο στοιχεία ζωντανού μωσαϊκού που κινούνται, μιλούν, μπαίνουν σε διάφορους συνδυασμούς μεταξύ τους, έχουν ανά πάσα στιγμή το συγκεκριμένο τους «μικροαστέιο», που πρέπει να διεκπεραιώσουν... Ο λόγος, η λογική, η γραμμική οργάνωση του αριστοφανικού γέλιου, η ροή της πολιτικής αυτοσατιριζόμενης ουτοπίας του ποιητή – όλα διασπώνται σε μικροκινήσεις και κιοιμοριστικά μικρά νούμερα, πολλά σε αριθμό, ασύνδετα μεταξύ τους από αισθητικής, ιδεολογικής, και απλά πρακτικής άποψης. Χάνδρες χωρίς την κλωστή της οργανωτικής σκηνοθετικής σκέψης, τα πολλαπλά μικροστοιχεία της παράστασης αποτελούν ένα χαοτικό σύνολο όχι μόνο λόγω της πληθωρικής της σκηνοθετικής μανιέρας του Γιώργου Μουσιμή, αλλά κυρίως λόγω ανεπαρκούς αιτιολόγησης της ύπαρξης των περισσότερων απ' αυτά.

Δεν είναι εύκολο να ανακαλέσει κανείς όλα τα μέρη της σπάνιας σ' ό,τι αφορά τη διάρκεια αριστοφανικής παραγωγής. Ας προσπαθήσουμε να εξετάσουμε μερικά απ' αυτά υπό το πρίσμα του ρόλου του κάθε ευρήματος στο ολικό σύστημα της παράστασης. Το έργο ξεκινά (και συνεχίζεται) για αρκετή ώρα στο ημίφως των πρώτων πρωινών ωρών όπως απαιτεί η υπόθεση. Από το μισοσκόταδο μάς έρχεται η πρώτη ατάκα «Πλαθάνη!» Κανείς από τους θεατές δεν αντιλαμβάνεται ακόμα ότι έτσι φωνάζει η Πραξαγόρα τη δούλα της και ότι αυτό είναι ξεκίνημα επαναλαμβανόμενου αστείου (θα τη φωνάζει συχνά και απότομα και η Στέλα Φυρογέννη-Πλαθάνη θα στερείται δικαιωμάτων ελεύθερης έκφρασης σε σχέση με τις επαναστατημένες Αθηναίες). Το ξαπλωμένο μπροστά άτομο, είναι αυτή η Πλαθάνη, κοιμότανε, την ξυπνήσανε, αλλά θα χρειαστεί να περάσουν οι δύο και κάτι ώρες της παράστασης για να προλάβουν (μερικοί από μας, όχι όλοι, όπως διαπίστωσα κάνοντας γκάλοπ) να καταλάβουν ότι η Πλαθάνη θα κοιμηθεί και πάλι στο φινάλε και ότι αυτό είναι στοιχείο – κλειδί, επειδή όλο το δρώμενο ήταν το όνειρο της δούλας. Άραγε αυτό σημαίνει ότι ο σκηνοθέτης βλέπει το κείμενο ως απόδειξη του αδυνάτου της υλοποίησης των κοινωνικών οραμάτων; Σαν μια νοσταλγική αυτοσα-

ναίρεση; Τότε γιατί είναι τόσο θριαμβευτικά επιθετικός στη γυναικοεπανάσταση; Γιατί διανθίζει τόσο την ονειρική γραμμή που τη διαβρώνει εντελώς και η ιδέα της ονειρικής παρένθεσης παύει να λειτουργεί στην παράστασή του;

Είμαστε ακόμα στην αρχή και συναντάμε το Διογένη και Αυλητή. Νιώθω ότι υπερβαίνω κάποια όρια με το σχόλιό μου, αλλά η φιγούρα του Γιάνη Αναστασίου Διογένη θυμίζει (και προορίζεται να θυμίζει) το μακαρίτη Τάσο Αναστασίου που προλόγιζε και σχολίαζε με τη βωβή του παρουσία τις παραστάσεις του Εύη Γαβριηλίδου. Να υπενθυμίσω για πολλοστή φορά στις σημειώσεις μου ότι δεν εκφράζω παρά την προσωπική και μη διασταυρωμένη γνώμη, αλλά θεωρώ το συγκεκριμένο «εύρημα» ατυχές.

Ο Αυλητής στη στέγη, ο Χρυσάνθος Χρυσάνθου, είχε φορτιστεί με το καθήκον του μουσικού σχολιαστή, ακόμα και του συντονιστή των δρωμένων. Ακόμα ένα στοιχείο που δε λειτουργήσει. Η παρουσία του γινόταν αισθητή σπάνια, ο σκηνοθέτης και το κοινό τον ξεχνούσαν εκεί που ήταν, οι παρεμβάσεις του εκτός από σπάνιες ήταν και μη απαραίτητες. Όμως η εισαγωγή του στοιχείου του εξωτερικού σχολιαστή, ρυθμιστή πρέπει να είναι σημαίνουσα, πρέπει να δηλώνει την επιθυμία του σκηνοθέτη να αποστασιοποιήσει το κοινό του από τα δρώμενα και να το καλέσει σε διάλογο πάνω από τα κεφάλια των προσώπων του έργου, να εισαγάγει πλάγια οπτι-

Ο φετινός αποκλεισμός από την Επίδαυρο έπρεπε να αντιμετωπιστεί από το ΘΟΚ με αλλιώτικη καλλιτεχνική πρόταση.

κή γωνιά στα φαινόμενα και τα λεγόμενα του έργου; Υπήρχε τέτοια πρόθεση; και αν ναι, πώς συνδυάζεται με την κυριαρχούσα μετωπικότητα παρουσίασης των πραγμάτων;

Η έκφραση «μη απαραίτητο» έρχεται στο μυαλό μου σε σχέση με αρκετά σημεία της παράστασης. Σε μερικές περιπτώσεις αντι-

καθίσταται με το «περιττό». Μια από αυτές η σκηνή του αγώνα του νομιμόφροντα πολίτη Χρέμη (Αντώνης Κατσαρής, η πιο ολοκληρωμένη μορφή της παράστασης) με τον ασυνείδητο πολίτη (Κώστας Δημητρίου). Ταυτόχρονα με τα δυο ομιλούντα πρόσωπα στη σκηνή παρίστανται τέσσερις ασυνείδητοι (στυλιστικά αντίγραφα του πρώτου), έξι μπράβοι (επειδή ο ασυνείδητος είναι και λίγο νονός της νύχτας και λίγο νταβατζής), δύο δούλοι του Χρέμη... συν ο Αυλητής στη στέγη. Η πολυκοσμία και το αδικαιολόγητο της βλάπτουν σοβαρά την εντύπωσή μας και μειώνουν την αίσθηση του αγώνα, της αντιπαλότητας. Άσε που οι έξι μαυροντυμένες νίντζια-μπράβοι ήταν... τόσο κοντές (ακούγομαι σαν θεοπούλα).

Αναφέρθηκα σε λίγα από τα στοιχεία της πληθωρικής παραγωγής. Υπάρχουν πολλά άλλα που θα μπορούσαν να συζητηθούν. Π.χ., η υπερβολικά άμεση και χωρίς αρκετή σατιρική επεξεργασία αναφορά στην κυπριακή πολιτική πραγματικότητα. Το σλόγκαν «Σ' αυτές τις εκλογές ψήφισε και γυναίκες...» ενθουσίασε τους συντελεστές και επαναλήφθηκε πολλές φορές. Τα περισσότερα πολιτικά αστεία, όπως και το εικαστικό με το «Δεν ξεχνώ» πάνω από το σωρό περιπτωμάτων, είχαν το ελάττωμα του ανολοκληρώτου αστείου, της ανεκμετάλλευτης αρχής, κουβέντας που διακό-

πτεται.

Είναι παράσταση στην οποία αναμφισβήτητα επενδύθηκε κόπος πολλών ανθρώπων. Ο Άγγελος Αγγελής έχει κάνει τεράστια παραγωγή κόστους, η στυλιστική ποικιλία τους συμβαδίζει με την ποικιλία των σκηνοθετικών επιλογών. Ο Κώστας Κακογιάννης έκανε δουλειά την οποία πρώτ' απ' όλα θέλει κανείς να χαρακτηρίσει ποσοτικά και μετά να θυμηθεί κάποιες μελωδίες. Ο χορογράφος Ισίδωρος Σιδέρης πέτυχε να δημιουργήσει κάποια ωραία συγμιότυπα, αλλά η διάρκεια κάθε χορευτικού, μουσικού, διαλογικού κομματιού της παράστασης ήταν ο εσωτερικός εχθρός που τελικά νικούσε.

Ο υποκριτικός «κόπος» ήταν φανερός στις μαζικές

σκηνές. Από ατομικές δουλειές ξεχώρισαν εκείνες του Αντώνη Κατσαρή και του Σταύρου Λούρα. Η Αννίτα Σαντοριναίου ήταν υπερβολικά ο εαυτός της, θυμίζοντας τον πρόσφατο ρόλο της στους άσχετους από εποχή και υποκριτική σχολή «Αγροίκους». Σαν μορφή ηγέτο της παραγωγής και περισσότερο «πρωταγωνιστούσε» παρά έπαιζε.

Ο φετινός αποκλεισμός από την Επίδαυρο έπρεπε να αντιμετωπιστεί από το ΘΟΚ με αλλιώτικη καλλιτεχνική πρόταση.

Είναι παράσταση στην οποία αναμφισβήτητα επενδύθηκε κόπος πολλών ανθρώπων. Ο Άγγελος Αγγελής έχει κάνει τεράστια παραγωγή κόστους, η στυλιστική ποικιλία τους συμβαδίζει με την ποικιλία των σκηνοθετικών επιλογών. Ο Κώστας Κακογιάννης έκανε δουλειά την οποία πρώτ' απ' όλα θέλει κανείς να χαρακτηρίσει ποσοτικά και μετά να θυμηθεί κάποιες μελωδίες. Ο χορογράφος Ισίδωρος Σιδέρης πέτυχε να δημιουργήσει κάποια ωραία συγμιότυπα, αλλά η διάρκεια κάθε χορευτικού, μουσικού, διαλογικού κομματιού της παράστασης ήταν ο εσωτερικός εχθρός που τελικά νικούσε.